

*Карпов Володимир, Аріонова Наталія*

## **АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА ПОДІЛЬСК У 2013-2017 РОКАХ**

У статті проведено аналіз динаміки основних тенденцій розвитку економіки міста Подільську в 2013-2017 роках, виявлено основні тенденції, що спостерігаються в основних секторах економіки і діяльності підприємств міста. Визначено місце Подільську в структурі економіки Одеської області і України в цілому. Доведено важливість прогнозування стану основних показників розвитку міського господарства з метою визначення пріоритетних напрямків його розвитку.

Визначено основні проблеми розвитку міського господарства. Зроблено аналіз основних показників стану основних секторів економіки та підприємств міста, проведено прогноз їх динаміки, наведені рекомендації визначення пріоритетних напрямків його розвитку.

**Ключові слова:** міське господарство, економічні показники, соціально-економічна стратегія, пріоритети розвитку, плани розвитку.

*Карпов Владимир, Арионова Наталья*

## **АНАЛИЗ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ГОРОДА ПОДОЛЬСК В 2013-2017 ГОДАХ**

В статье проведен анализ динамики основных тенденций развития экономики города Подольскую в 2013-2017 годах, выявлены основные тенденции, которые наблюдаются в основных секторах экономики и деятельности предприятий города. Определено место Подольском в структуре экономики Одесской области и Украины в целом. Доказана важность прогнозирования состояния основных показателей развития миску хозяйства с целью определения приоритетных направлений его развития.

Определены основные проблемы розвитку миску хозяйства. Сделан анализ основных показателей состояния основных секторов экономики и предприятий города, проведено прогноз их динамики, приведены рекомендации определения приоритетных направлений его развития.

**Ключевые слова:** городское хозяйство, экономические показатели, социально-экономическая стратегия, приоритеты развития, планы развития.

*Karpov Vladimir, Аруонова Наталья*

## **ANALYSIS OF THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE CITY OF THE POPULATION IN 2013-2017**

The article analyzes the dynamics of the main tendencies of the economy of Podolsk in 2013-2017, reveals the main tendencies observed in the main sectors of the economy and the activities of the city enterprises. The place of Podolsk in the structure of the economy of the Odessa region and Ukraine as a whole is determined. The importance of forecasting the state of the main indicators of the urban economy development in order to determine the priority directions of its development is proved.

The basic problems of urban livelihood development are determined. The analysis of the main indicators of the state of the main sectors of the economy and enterprises of the city is made, the forecast of their dynamics is conducted, recommendations are given on determining the priority directions of its development.

**Key words:** urban economy, economic indicators, socio-economic strategy, development priorities, development plans.

**Постановка проблеми.** Стратегія розвитку міста є базовим програмним документом, який відображає бачення розвитку міста на перспективу, ставить стратегічні цілі, закладає принципи їх досягнення та пропонує підхід до організації й управління процесом впровадження. Вона ставить за мету досягнення економічного зростання, збільшення добробуту, підвищення конкурентоспроможності економіки міста, комфорту життя населення та реалізацію інтересів усіх секторів

територіальної громади міста. Для розробки соціально-економічної стратегії міста необхідно мати певні уявлення про тенденції що складаються в різних секторах економіки міста. Для цих цілей необхідно проаналізувати динаміку основних показників розвитку міського господарства, стану економічної та соціальної інфраструктури. Прогноз тенденцій що складаються в економічних і соціальних секторах міського розвитку дасть можливість визначити і проранжувати пріоритети соціально-економічного розвитку міста.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблеми стратегічного планування розвитку міст розглядалися в наукових роботах як зарубіжних так і українських дослідників. Серед науковців насамперед слід виділити праці таких авторів, як: Р. Кемп, Е. Д. Блейкл, А.В. Єрмішина, В. В. Меркушов, Н. В. Сментина, М. В. Степанов, Ю.К. Перський, Н.Я. Калюжнова, К. Кропанцев, Н. Кухарська, А. Воротнікова, В.Н. Парахіна, К.А. Парахін та ін [1,2,3].

**Невирішені раніше частин загальної проблеми.** Низький рівень ефективності управління як муніципальним, так і господарським комплексом міста Подільську, непослідовність дій влади, зміни в економічній політиці держави зумовили потребу розробки стратегії економічного розвитку міста Подільськ на 2017-2022 рр. з метою забезпечення належних умов життя для всіх мешканців міста та наближення стандартів життя до рівня провідних східноєвропейських міст.

**Метою статті** – дослідження та прогноз тенденцій що складаються в економічних і соціальних секторах міського розвитку що дасть можливість визначити і проранжувати пріоритети соціально-економічного розвитку міста.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Подільськ – місто обласного підпорядкування та центр адміністративного району, крупний залізничний та автомагістральний вузол на півдні України, розміщене у північно-західній частині Одеської області, на відстані 188 км від обласного центру. Місто розміщене на вододілі річок Ягорлик і Тилигул і займає площу 2,5 тис. га (див.Табл. 1)..

Розташуванням міста на південно-західному порубіжні України, у вузлі залізничних та шосейних шляхів направленням Київ-Одеса, з виходом на країни Північно-східної Європи та

Причорномор'я визначило його важливе положення на мапі України.

Таблиця 1

Основні характеристики м. Подільську

Загальна площа території місцевої ради, м <sup>2</sup>	Загальна чисельність населення, осіб	Відстань до центру області, км
25 440 000	40 727	188 (залізницею) 250 (автомобілем)

Місто виникло в середині XVIII в. Вперше воно як поселення згадується в турецьких документах, датованих 1779 р., в числі 41 населеного пункту Дубосарської райі (райя – буквально „толпа”, „паства” – так називалися в Османській імперії території з немусульманським населенням).

За 235 років свого існування Котовськ (до 1935 р. - Бірзолово, Бірзулово, Бірзула) не раз змінював свій статус. Спочатку це було село, в якому нараховувалось 102 двора з 412 жителями. Населення в основному займалося хліборобством та тваринництвом.

В 1865 році Бірзула стає залізничною станцією Одесько-Київської залізниці з локомотивним депо з парком у 16 пасажирських та 30 товарних паровозів та двокласним залізничним училищем. Разом з прогресом економіки поселення зростала і кількість мешканців. У травні 1935 року, на честь героя громадянської війни Г.І. Котовського, Бірзулу було перейменовано у Котовськ, а у 1938 році Котовськ отримав статус міста. З 1895 року місто було волосним центром Ананьївського повіту, з лютого 1921 року – волосним центром Балтського округу. Котовський район утворено у 1923 році. В серпні 1940 року Котовський район увійшов до Одеської області.

Із прийняттям 24 серпня 1991 року Верховною Радою Акта проголошення Незалежності України в історії району розпочався новий етап. У 1992 році утворено районну державну адміністрацію. Продовжено державотворчі процеси в районі: створена митниця, податкова інспекція, загін прикордонного контролю, казначейство, центр зайнятості. У селі Станіславка відкрито місцевий пункт пропуску через Державний кордон України.

Останньої віхою у житті міста є його останнє перейменування у Подільськ у 2016 р.

Територія міста за своїм географічним місцезнаходженням характеризується помірно-континентальним кліматом. Тепловий режим сприяє для вирощування озимої пшениці, цукрового буряка, кукурудзи, соняшнику та інших районованих сільськогосподарських культур. Подільськ відноситься до добре зволоженого водного режиму. Максимум опадів припадає на вегетаційний період. В районі є запаси глини і будівельного піску. Переважають чорноземи.

Клімат міста помірно-континентальний з короткою малосніжною зимою та тривалим спекотним літом. Середньорічна температура у липні становить плюс 20,9 °С, у січні – мінус 1,6 °С.

Станція Подільськ є великим залізничним вузлом трьох напрямків: на Жмеринку, на Первомайськ та на Одесу. Дев'ять підприємств залізничного транспорту обслуговують близько 250 км головного шляху, близько 150 км станційних шляхів та забезпечують енергопостачання та зв'язок на залізниці Одеської, Миколаївської та Вінницької областей. Найстаріше підприємство міста — Локомотивне депо є одним з провідних підприємств залізничного транспорту країни.

У всіх трьох напрямках ходять як приміські електрички, так і швидкі поїзди. На напрямку Київ-Одеса — також і швидкісні. Крім основної станції, є ще платформа Подільськ-Північний, де можна сісти тільки на приміські рейси.

У Подільську є три великих мости (не рахуючи містків через струмки).

Місто Подільськ – сучасний транспортно-логістичний вузол, промисловий центр Одеської області. Географічне положення забезпечує місту та всьому регіону значні можливості для розвитку міжнародного співробітництва та зовнішньоекономічної діяльності.

Основні показники соціально-економічного розвитку міста за 2016-2017 рр. та його частка у регіоні представлені в таблиці 2.

Як свідчать дані табл. 2, внесок м. Подільська в розвиток Одеської області носить досить скромний характер, що частково пояснюється незначною вагою самого міста в обсязі регіону. В той же час позитивно характеризує місто динаміка розвитку більшості розглянутих показників, яка вказує на підвищення соціально-економічного потенціалу.

Таблиця 2

## Основні соціально-економічні показники м. Подільськ

Показник	Одиниця виміру	Значення за роками		Частка міста в регіоні (за показником 2017 року), %	Темп приросту показника, %
		2016	2017		
1	2	3	4	5	6
Територія	км кв.	25,4	25,4	0,08	х
Кількість наявного населення на кінець року	тис. осіб	40702	40727	0,06	1,71
Обсяг реалізованої промислової продукції у фактичних цінах	млн. грн.	102,7	113,0	10,03	0,04
Інвестиції в основний капітал у фактичних цінах	тис. грн.	31710	39078	23,24	0,20
Введення в експлуатацію загальної площі житла	м <sup>2</sup>	217	391	80,18	0,10
Роздрібний товарооборот підприємств у фактичних цінах	млн. грн.	341,4	350,0	2,52	0,80
Обсяг реалізованих товарів і послуг (включаючи ПДВ)	млн. грн.	913,7	1014,3	11,01	3,41
Експорт товарів та послуг	млн. дол. США	не має даних	не має даних	не має даних	не має даних
Імпорт товарів та послуг	млн. дол. США	1315,1	не має даних	не має даних	не має даних
Середньорічна кількість найманих працівників	тис. осіб	9869	8857	-10,25	0,02
Кількість зареєстрованих безробітних на кінець року	осіб	503	431	-14,31	3,07
Середньомісячна заробітна плата	грн.	4409,0	6439,14	46,05	х

Джерело: складено автором за даними [5]

Порівняльну характеристику м. Подільська за основними соціально-економічними показниками з іншими містами області подано у таблиці 3.

Таблиця 3

Порівняння показників соціально-економічних розвитку  
м. Подільська з містами Одеської області (на початок 2017 р.)

Показник	Значення за містами									Рейтинг міста
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Обсяг реалізованої промислової продукції, млн. грн.	102,7	1266,3	7223,3	X	555,0	X	1245,3	1309,7	29,5	7
Інвестиції в основний капітал на 1 особу у фактичних цінах, грн.	780,5	9446,8	15186,9	3804,4	2047,7	3793,0	23977,2	13870,8	566,6	8
Введення в експлуатацію загальної площі житлових будинків, тис. м <sup>2</sup>	0,2	263,0	22,2	0,1	2,1	0,8	14,8	42,9	x	8
Вантажообіг автомобільного транспорту, млн. т*км	60,7	7588,4	127,0	43,6	102,9	398,2	192,2	1755,5	0,9	7
Пасажирооборот от автомобільного транспорту, млн. пас. Км	4,3	1014,2	8,0	0,9	37,8	210,6	49,0	305,0	0,3	8
Роздрібний товарооборот підприємств на одну особу, грн.	8410	30344	15969	X	13332	X	18660	23539	7566	8
Середньомісяч на заробітна плата, грн.	4409	5051	9894	2922	3742	3399	4836	7249	3036	8

Джерело: складено автором за даними [5]

У відповідності до представлених даних можна зробити висновок, що м. Подільськ поступається рівнем свого соціально-економічного розвитку більшості міст Одеського регіону випереджаючи за показниками лише м. Теплодар.

Місто Подільськ – місто, що об'єднує достатньо розвинені промисловий, господарський і транспортний комплекси, фінансову й соціальну інфраструктуру. Протягом останніх років робота господарського комплексу міста супроводжу стану національної економіки, що пов'язано з війською вимі валася певними об'єктивними складнощами, властивими для загального подіяма в зоні АТО, які програмують українську політику та економіку, негативно впливають на соціальну складову життя українців.

Підприємництво відіграє надзвичайно велику роль в добробуті міста та сприятливо впливає на його соціально-економічний становище, що обумовлено динамічним розвитком малого та середнього бізнесу. За останні 5 років прибутки місцевих об'єктів господарювання зросли на 40,0%, рентабельність їхньої діяльності виросла на 21,0%, а чисельність збиткових підприємств зменшилась майже вдвічі.

В 2017 р. в місті було зареєстровано 1404 суб'єкти підприємницької діяльності: 11,7% з них склали юридичні особи, 88,3% – фізичні особи підприємці (рис. 1).

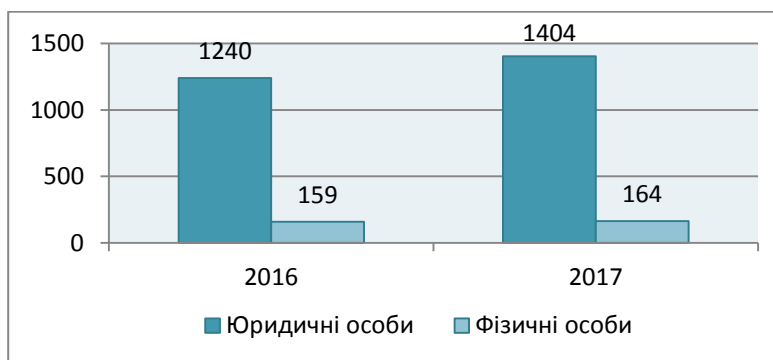


Рис. 1. Кількість суб'єктів підприємництва у м. Подільськ у 2016-2017 рр.



Як свідчать дані малюнку, протягом останнього року чисельність суб'єктів підприємницької діяльності міста виросла на 13,2% або на 164 відкритих нових справ, що вказує на позитивні тенденції в розвитку бізнесу м. Подільська. Є й інші позитивні зміни: прибутки деяких підприємств зростають, зростає показник їх рентабельності, знижується частка підприємств, що отримали збиток (табл. 4).

Таблиця 4

Основні показники діяльності підприємств м. Подільська у 2014-2017 рр.

Показник	2014	2015	2016	Темп приросту у 2016р. до 2014 р., %	Прогноз на 2017 р.
Прибуток до оподаткування прибуткових підприємств, млн. грн.	11,5	21,8	20,0	73,9	24,1
Кількість підприємств, які держали збуток, %	21,4	12,7	14,2	-33,6	12,4
Рентабельність операційної діяльності підприємств, %	3,5	8,4	4,3	22,9	4,6

Найбільш прибутковими галузями підприємництва міста є промисловість, оптова та роздрібна торгівля та тимчасове розміщення та організація харчування.

Промисловість м. Подільська представлена хлібозаводом, винзаводом, алкогольною компанією «Кристал», зерновим елеватором, зернопереробним підприємством, меблевою фабрикою, фірмою «Ріпекс» по виробництву перо-пухових виробів та міською друкарнею. Обсяг виробництва промислової продукції 2017 р. дорівнює 96 млн. грн., що залишається майже на рівні 2016 р. (рис. 2).

Дані рисунка свідчать, що за останні чотири роки обсяг промислової продукції міста виріс більш ніж в 2 рази, що складає близько 19,8% щорічного зростання. Таким чином,

наявною є тенденція до збільшення обсягів виробництва промислової продукції.

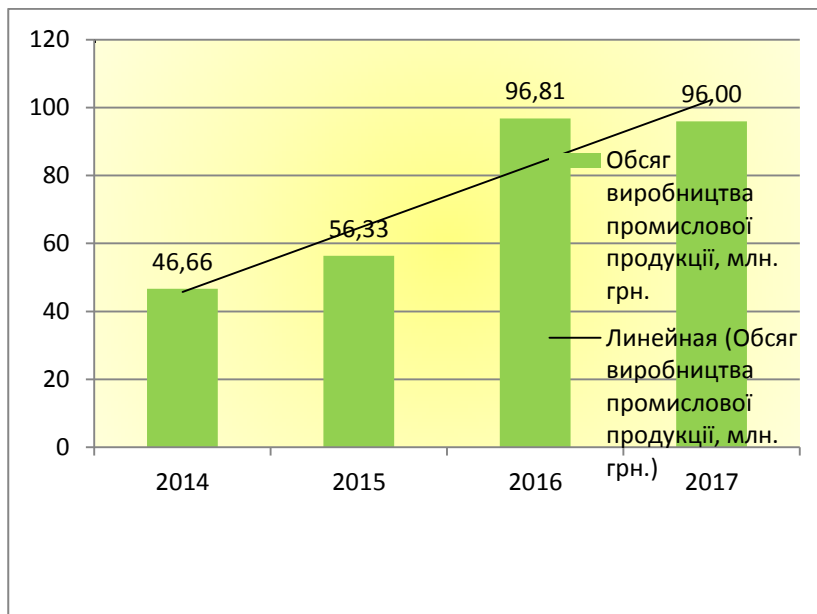


Рис. 2. Обсяги реалізованої продукції промисловості м. Подільська у 2014-2017 рр.

За обсягами реалізованої продукції у звітному періоді серед підприємств основного кола провідними є: Виробнича площадка №1 ТОВ «Одеський коровай» (87,4%) та ПАТ «Подільська меблева фабрика» (11,2%) (рис.3).

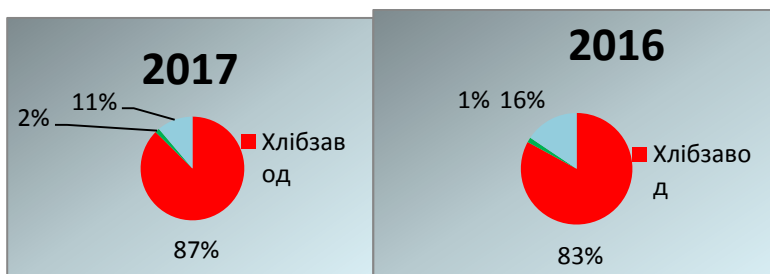


Рис. 3. Питома вага обсягів реалізації промислових підприємств у 2016-2017 рр.

Як свідчать дані графіку, питома вага реалізованої продукції хлібзаводу міста за один рік виросла на 4,8%. Саме продукція цього підприємства є основною продукцією промисловості м. Подільська.

Одним з найстаріших промислових підприємств міста виступає ПрАТ «Подільська меблева фабрика», яка випускає біля 160 найменувань продукції з 1934 р.

Середньорічний обсяг виробництва підприємства дорівнює порядку 13,9 млн. грн. Продукція підприємства відома своєю якістю, а його робота – стабільністю. На підприємстві налагоджено виробництво «єврощита» та меблів з масиву деревини, значно покращено виробництво м'яких меблів, запроваджено виробництво пружин та зшивання пружинних блоків. Якість та точність обробки деталей досягається на сучасному обладнанні провідних європейських фірм, вся продукція сертифікована. Керівництво фабрики постійно працює над оновленням асортименту, використанням нових видів тканин, лаків і фарб. Меблі Подільської меблевої фабрики реалізуються майже в кожному обласному місті України, а також у Молдові. Однак, останнім часом обсяги виробництва падають, а кількість працівників поступово скорочується (рис. 4).

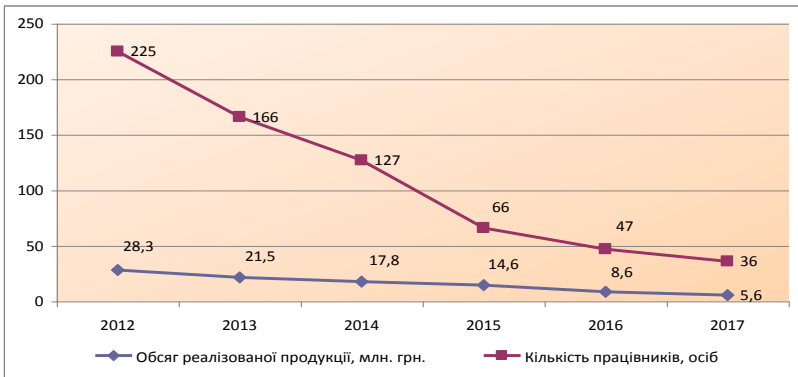


Рис. 4. Динаміка обсягів виробництва та кількості працівників меблевої фабрики м. Подільськ у 2012-2017 рр.

Значний внесок у розвиток промисловості міста вносить ТОВ «ПАНДА», засноване в 2013 р. Підприємство використовує найсучасніше обладнання, яке дозволяє відвантажувати до 350 тон зерна щогодини, а його складські приміщення здатні зберігати 70 тис. тон. Сьогодні на підприємстві працюють 100 жителів міста, протягом 2017 р. було створено 7 нових робочих місць. Також протягом року на підприємстві було введено в дію нового обладнання на загальну суму 885 тис.грн.

Стабільним розвитком характеризується ТОВ «Подільська друкарня», чий обсяг виробництва зростає в середньому на 6,8% щорічно (рис. 5). Варто відмітити, що підприємство має й великий потенціал для подальшого зростання, оскільки сьогодні його виробничі потужності використані лише на 15,0%. Підприємство продовжує удосконалювати офсетний друк продукції, яка випускається. З метою економії коштів на підприємстві встановлено котли на твердому паливі. Кількість працюючих складає 7 осіб.

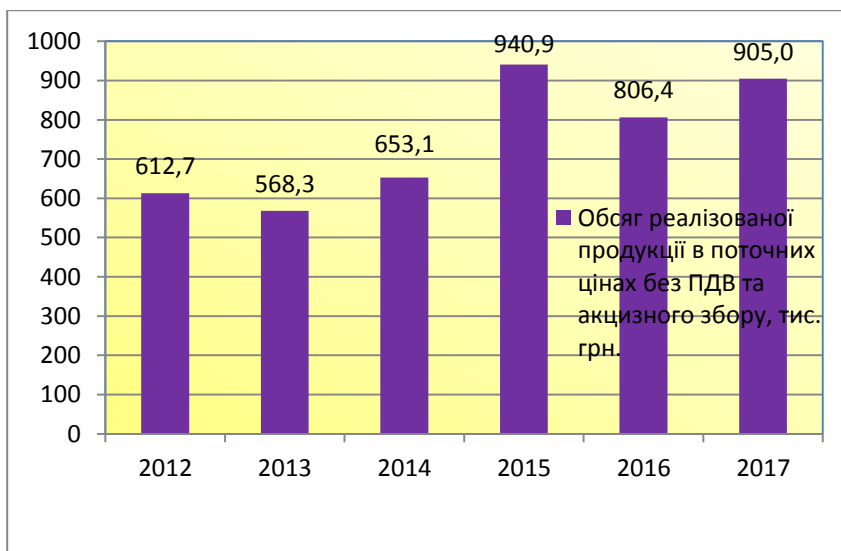


Рис. 5. Динаміка обсягів реалізованої продукції ТОВ «Подільська друкарня» у 2012-2017 рр.

За розглянутий період обсяг реалізованої продукції підприємства виріс на 47,7%. Аналізуючи промисловість міста не можна не сказати про підприємство «Одеський коровай», на

якому в 2017 році було налагоджено випуск чотирьох нових видів продукції. Продукція підприємства реалізується не тільки на території Одеської області, але й в Миколаївській, Полтавській, Вінницькій, Дніпровській, Черкаській областях, а також експортується до Молдови та Литви. На підприємстві проводиться часткова заміна технічно застарілого технологічного обладнання основного виробництва для поліпшення якості, асортименту та обсягу продукції, що випускається. Проведено невеликий косметичний ремонт будівель підприємства та ремонт 100 кв.м. даху. На виробничій площадці №1 працює 110 осіб, на підприємстві ТОВ «ГД «Булкін», яке займалося збутом продукції працює 18 осіб.

Достатньо позитивно характеризується розвиток промисловості міста в цілому. В середньому обсяг виготовленої продукції м. Подільська складає 0,2% загального обсягу Одеської області; а в самих обсягах присутня тенденція до збільшення виробництва (табл. 5).

Таблиця 5

Обсяг реалізованої продукції промисловості  
м. Подільська у 2014-2017 рр.

Показник	Значення за роками		
	2015	2016	2017
Обсяг реалізованої продукції промисловості м. Подільська (у фактичних цінах), млн. грн.	77,8	93,0	96,0
Частка міста в обласному підсумку, %	0,2	0,2	0,2

Подільськ виступає крупним транспортним вузлом трьох основних спрямовань України: на Одесу, Первомайськ та Жмеринку. В місті працюють одна залізнична станція за напрямками Київ, Одеса, Вінниця, Львів, Чернівці, Черкаси, Ковель, Ужгород, Харків, Хмельницький, Білгород-Дністровський, Ізмаїл, Москва та Мінськ, а також одна станція автовокзалу за напрямками на Київ, Одесу, Вінницю, Миколаїв, Балту, Ананьїв, Кишинів і Рибницю.

Місто нараховує 9 підприємств залізничного транспорту: Локомотивне та Вагонне депо, Дистанція колії, Дистанція сигналізації та зв'язку, Дистанція енергопостачання, Дистанція лісозахисних насаджень, Станція Котовськ, БМЕУ-2, Котовська філія ВАТ «Міжрайонне промислове підприємство залізничного

транспорту», які обслуговують біля 250 км головного шляху та 150 км станційних шляхів, а також забезпечують енергопостачання та зв'язок на залізниці Одеської, Миколаївської та Вінницької областей. Кількість працівників галузі дорівнює близько 4 тис. осіб.

Останнім часом комплексу притаманні деякі негативні тенденції: відбулось падіння й обсягів перевезення вантажів і кількості перевезених пасажирів. Наприклад, за останні два роки кількість вантажів, перевезених автомобільним транспортом знизилась на 65,6%, а кількість пасажирів автомобільного транспорту загального користування впала на 36,5% (табл. 6).

Таблиця 6

Динаміка показників руху транспорту м. Подільськ

Показник	2014	2015	2016	Темп зростання показника у 2016 р. порівняно з 2014 р., %
Перевезення вантажів автомобільним транспортом, тис. км.	176,7	67,3	60,7	65,6
Середня відстань перевезення тони вантажу автомобільним транспортом, км	18	13	70	366,7
Кількість пасажирів автомобільного транспорту загального користування, тис. осіб	5083,6	6476,4	3228,0	36,5
Кількість поїздок автобусом однієї особи в середньому за рік, од.	125	160	79	36,8

Дані таблиці 6 говорять й про зниження використання міського транспорту – у порівнянні із попереднім роком, одна особа стала менше їздити на автобусів середньому на 50,6%, тобто частота використання цього виду транспорту впала вдвічі. Перш за все це пов'язано зі зростанням вартості послуг перевезення: згідно з даними Державного комітету статистики середній індекс цін на послуги перевезення за період 2013-2016 рр. складає 120,5%.

Єдиним показником, який має в останні роки позитивну динаміку для автомобільних перевезень, є збільшення середньої відстані таких перевезень – протягом 2014-2016 рр. вона збільшилась майже в 4 рази, що вказує на розширення сфери дій місцевих фірм-перевізників.

Для пасажирських перевезень населення, в місті створена мережа автобусних маршрутів, яка обслуговує всі мікрорайони міста. Автобусні маршрути з'єднують житлові мікрорайони і важливі суспільні та соціальні об'єкти. Протяжність маршрутів становить 124,5 км. На 8 автобусних маршрутах перевезення жителів міста здійснюють 36 автобусів ТДВ «Пасавтотранссервіс» та 1 автобус приватного підприємця, загальною пасажиромісткістю 1270 місць. На прохання жителів міста також діє нічний автобус за маршрутом «Цукровий завод - Каштан», графік роботи з 22.00 до 6.00 ранку.

Робота транспорту на міських маршрутах знаходиться під постійним контролем відділу економіки, транспорту та зв'язку управління економічного розвитку Подільської міської ради.

Основними негативними факторами, що впливають на діяльність автомобільної галузі в місті виступає застарілість рухомого складу, технічної бази автотранспортних підприємств.

Підприємства залізничного транспорту залишаються основними бюджетоутворюючими підприємствами міста. Виробничим підрозділом «Одеська дирекція залізничних перевезень» Станцією Подільськ Регіональної філії «Одеська залізниця» ПАТ «Українська залізниця» в 2017 р. оброблено та відправлено 832,1 тис. вагонів, завантажено 8223 вагонів, вивантажено 2215 вагонів. Показники в середньому перевищують заплановані на 5%. Кількість працюючих складає 172 чоловік.

Виробничий підрозділ «Експлуатаційне вагонне депо Подільськ» Регіональної філії «Одеська залізниця» ПАТ «Українська залізниця» у 2017 році обробив та відправив 4,3 млн. приведених вагонів, що більше рівня 2016 р. на 121,4%. Підрозділом проведено технічне обслуговування 1477 тис. фізичних вагонів, підготовлено під навантаження 31,8 тис. вагонів. План деповського ремонту вагонів власності та ПАТ «Українська залізниця» перевиконано на 3,9%, що позитивно вплинуло на обсяги підприємства.

Виробничий підрозділ «Локомотивне депо Подільськ» Регіональної філії «Одеська залізниця» ПАТ «Українська залізниця» виконано 18,8 млн.т/км перевезень, що становить 99,9% до запланованого показника. Планові показники ремонтних робіт виконана на 107,2%.

Показники діяльності залізничного комплексу міста свідчать про його стабільний розвиток.

Місто Подільськ тільки розвиває свою привабливість для українських і закордонних туристів. Одним із найцікавіших туристських об'єктів міста можна вважати міський вокзал та залізничну станцію, яка була побудована однією з перших в Україні.

В місті функціонує 1 клубний заклад загальною місткістю 600. місць. Забезпеченість населення місцями в клубних закладах є однією з найбільших по Одеській області.

До сфери культури міста належать: міська бібліотечна система, Міський краєзнавчий музей, Міський будинок культури, школа естетичного виховання – Дитяча музична школа. На території міста функціонує приватна музична школа «Ритм». Координує роботу закладів Управління культури Подільської міської ради.

Існують й спеціальні заклади для дітей, наприклад Подільський центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх». Загальна кількість дитячих закладів відпочинку м. Подільська складає біля 20 одиниць.

В місті діють 2 туристичних агента та функціонують 2 колективних засобів розміщення (готелі «Бермуда» та «Гавань»). Доба проживання в Подільську коштує від 400 грн. за добу.

Розвиток сфери торгівлі, ресторанного господарства та сфери надання послуг розвивається під постійним впливом дестабілізуючих факторів, основними з яких є зниження купівельної спроможності мешканців, що негативно впливає на торгівельну мережу Подільська, та недосконалість системи статистичного обліку показників цінової ситуації та відсутність дієвих важелів впливу на ціноутворення.

В 2017 р. місто налічувало 725 стаціонарних і напівстаціонарних об'єктів роздрібної торгівлі, а саме 503 об'єкта роздрібної торгівлі, 60 ресторанного господарства, 108 надання послуг, 46 оптово-роздрібних баз, а також 3 ринки та 5 встановлених місць для торгівлі. Кількість об'єктів торгівлі, ресторанного господарства та надання послуг у 2017 році зросла на 5 об'єктів у порівнянні з минулим роком.

В оптово-роздрібній торгівлі зайнято 52,5% від загальної кількості зайнятих у малому та середньому бізнесі. На кінець 2017 р. нараховувалось близько 3,2 тис. працюючих у сфері



малого та середнього підприємництва або 41,9% від всього зайнятого населення.

Фактична забезпеченість населення міста торговою площею в торговій мережі, крім ринків, складає 36,7 тис.кв.м, що в розрахунку на 1000 осіб перевищує діючий норматив майже в 3 рази. Фактична забезпеченість населення місцями в закладах ресторанного господарства складає 3082 посадочних місця, в розрахунку на 1000 осіб цей показник перевищує діючий норматив в 2 рази.

Обсяг роздрібного товарообігу 2017 р. дорівнював 350,0 млн. грн., або 8,593 тис. грн. на одну особу. Динаміка всіх показників роздрібного товарообігу характеризується позитивною тенденцією (рис. 6).

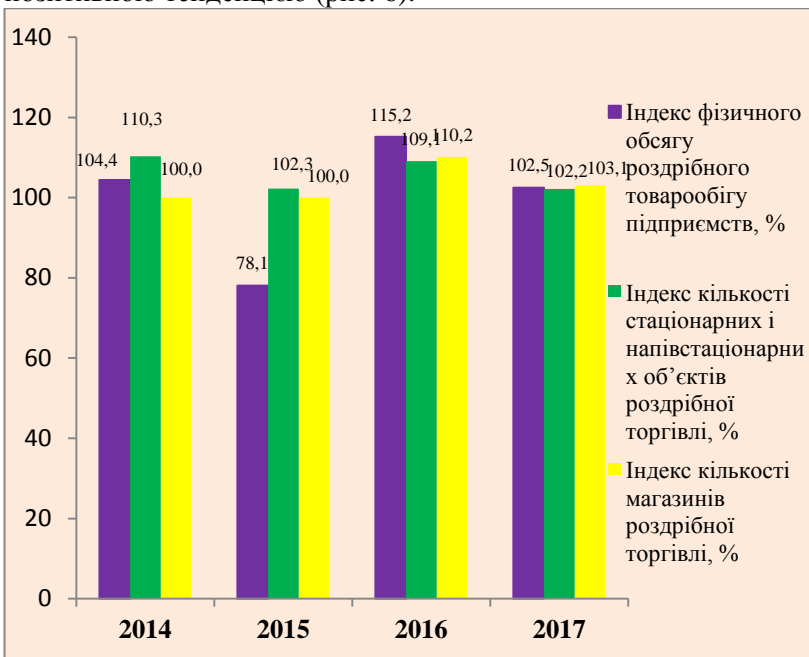


Рис. 6. Індеси динаміки показників розвитку товарообігу у % до попереднього року

Частка роздрібного товарообігу в обласному підсумку останніми роками залишається майже незмінною і коливає між 0,7% (2010 р.) та 0,8% (2017 р.).

Побутове обслуговування населення забезпечують 108 об'єктів, відкриті сервісні центри по ремонту складно-побутової техніки таких відомих торгових марок: «Samsung», «Ariston», «Whirlpool», «Atlant», «Philips», «LG», «REDMOND», тощо.

Введено в експлуатацію 34 нових об'єкта сфери торгівлі, ресторанного господарства та надання послуг.

Оптовий товарообіг міста у 2016 р. склав 347,2 млн. грн. У структурі товарообігу 94,7% припадає на продовольчі товари. Динаміка оптового товарообігу характеризується позитивними змінами – порівняно із 2015 р. він виріс на 1,6%. У 2017 р. очікується зростання на 13,6%.

Основними торгівельними точками з реалізації складно-побутової техніки є магазини «Ельдорадо», «Фокстрот», «Кібернетики», які надають широкий спектр послуг (кредитування, доставка товару, технічне обслуговування). Серед магазинів реалізації продуктів харчування варто виділити мережі «АТБ», «Копійка», «Імперія холоду», «Кондитерський Дім Вацак», «Єрмолинські напівфабрикати», «Наша ряба», «Айсберг». В сфері реалізації будматеріалів та товарів для дому функціонують такі магазини як «Красивый дом», «Мегастрой». Серед продавців товарів для дітей варто назвати «Дитячий світ», «Ромка», «Мальвіна», «Казкова країна».

Розвиток фірмової торгівлі м. Подільська є гарантом якості та надійності, що забезпечує споживачів якісними продуктами харчування. У 2017 році працювала наступна мережі фірмової торгівлі: виробничої площадки №1 ТОВ «Одеський коровай», торгової мережі «Кондитерський Дім Вацак», магазин з продажу мінеральної води «Соборна»; продукції ПАТ «Подільська меблева фабрика», тощо. Працювали також Промринок ТОВ «Одеса», ринок ТВПП «Маяк», КП «Подільський міський ринок».

Загальний обсяг експорту товарів міста у 2016 році становив 217,3 тис. дол. США, що менше від рівня 2015 року на 33,6%. Імпорт досяг рівня 1315,1 тис. дол. США та збільшився порівняно з минулим роком на 41,5%. Сальдо зовнішньої торгівлі міста є негативним: імпорт товарів перевищує експорт на 1097,8 тис. дол. США або у 6,1 рази. За попередніми даними в 2017 р. обсяги експорту товарів становлять близько 198,4 тис. грн., а імпорту – 1471,9 тис. грн., що збільшить негативний

баланс торгівлі. В обласному підсумку частка експорту та імпорту товарів становить менше 1%.

Міжнародна торгівля в Подільську є не дуже розвиненою та поступається своїми обсягами майже всім містам регіону (окрім м. Теплодар) (рис. 7).

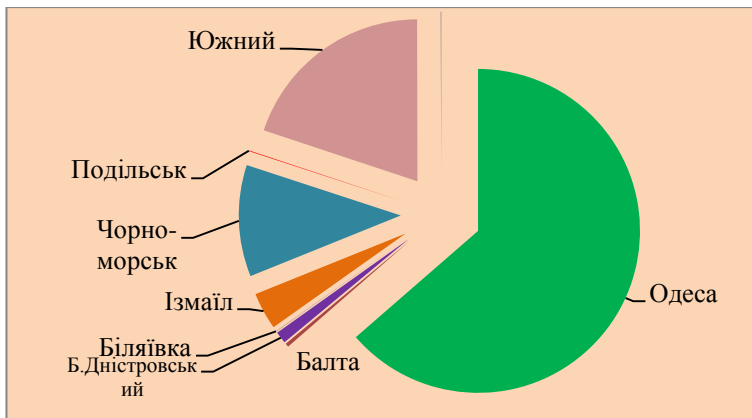


Рис. 7. Структура обсягів експорту-імпорту регіону, 2017 р.

Останніми роками в м. Подільську спостерігається стабільна кількість наявного населення (рис. 8).

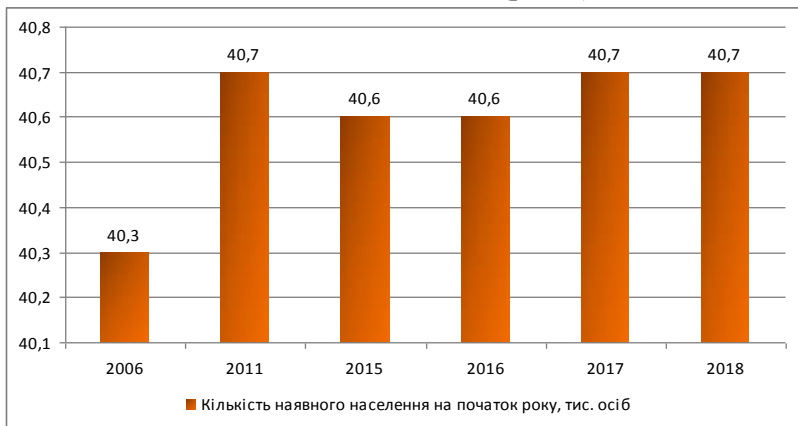


Рис. 8. Динаміка чисельності населення м. Подільська, 2006-2017 рр.

Середня тривалість безробіття дорівнює 113 календарним дням, що на день більше ніж у минулому періоді; середня тривалість пошуку роботи безробітними – 61 календарних дня (на 5 днів більше ніж у 2016 р).

Задля повернення незайнятих громадян до продуктивної праці Подільський центр зайнятості проводить на ринку праці активні заходи сприяння зайнятості населення – працевлаштування, залучення до громадських робіт, професійне навчання тощо. Протягом 2017 р. працевлаштовано 982 чол., залучено до участі у громадських та інших роботах тимчасового характеру 71 чол., охоплено профорієнтаційними послугами 1896 чол., які мали статус безробітного. Працевлаштовано осіб з обмеженими фізичними можливостями 102 чол. Шляхом надання одноразової виплати допомоги по безробіттю для організації підприємницької діяльності працевлаштовано 2 чол.

Протягом 2017 р. з метою підвищення конкурентоспроможності на ринку праці та надання можливості займатись індивідуальною трудовою діяльністю пройшли професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації 214 чол.

Головним джерелом доходу та підвищення добробуту населення є заробітна плата, яка у структурі доходів становить близько 42%. Номінальна заробітна плата одного середньооблікового штатного працівника по місту за 2017 р. становила 6439,14 грн., що на 22,4% менше ніж по області та на 26,6% менше ніж по Україні.

В структурі доходів населення варто відзначити й допомогу міських органів самоврядування. Існуюча державна соціальна політика сприяє поступовому зростанню доходів сімей через підвищення рівня державних соціальних гарантій. На обліку в управлінні соціального захисту населення станом на 01.01.2018 р. знаходилось 3099 одержувачів різних видів державної допомоги, які протягом 2017 року отримали допомогу на загальну суму 59 млн.грн.. Ці кошти були розподілені наступним чином:

1) за рахунок коштів Державного бюджету:

- 1721 сім'ї призначено допомогу згідно Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» на суму 33,1 млн.грн.;

- 1032 малозабезпеченим сім'ям призначено допомогу на суму 14,1 млн.грн.;

- 139 дітям-інвалідам та 269 дорослим інвалідам з дитинства призначено допомогу на 7,8 млн.грн.;

- будинкам сімейного типу «Лелека» та «Благодать», трьом прийомним сім'ям нарахована допомога та грошове забезпечення батькам-вихователям на суму 1026,5 тис.грн.;

- 205 сім'ям переселенців з тимчасово окупованої території України та районів проведення АТО на суму 2,4 млн.грн.;

- матеріальна допомога військовослужбовцям, звільненим з військової строкової служби, 26 особам на суму 68,8 тис.грн.;

- одноразова матеріальна допомога 47 інвалідам та 5 непрацюючим малозабезпеченим громадянам міста на загальну суму 32,8 тис.грн.;

2) за рахунок обласного бюджету призначено допомогу на догляд за психічно хворими 107 малозабезпеченим особам на суму 1 млн.грн.;

3) за рахунок коштів Пенсійного фонду 105 особам призначено допомогу згідно Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам» на суму 1,6 млн.грн.

Також за рахунок коштів державного бюджету була виплачена компенсація в розмірі 1,8 млн. грн. 28 підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації на особливий період за період 2014-2015 роки.

Постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи виплачено 537,8 тис.грн. компенсації.

У рамках соціальних програм міста велика увага приділяється ветеранам війни та праці. До Дня Перемоги у квітні-серпні 2017 року проведена виплата одноразової грошової допомоги ветеранам Великої Вітчизняної війни 1124 особам на суму 1284,7 тис.грн. кожному.

Одним з важливих напрямків соціального захисту населення з низькими доходами залишається допомога по програмі житлових субсидій. На оплату житлово-комунальних послуг у грудні 2017 року отримали житлову субсидію 7601

сім'я нашого міста. За призначенням субсидій на ЖКП у звітному році звернулися до управління 2116 сімей, з яких звернулися вперше 452 сім'ї, призначена субсидія 3248 сім'ям (у т.ч. і по зверненням у 2016 році).

Нараховано житлових субсидій в звітному році на суму 57,6 млн.грн., профінансовано з державного бюджету та перераховано організаціям, що надають послуги, коштів у сумі 51,7 млн.грн. (в т.ч. на погашення заборгованості за минулий рік у сумі 11,1 млн.грн.).

У 2017 році для нарахування субсидій на придбання твердого палива і скрапленого газу відповідно до розпорядження голови обласної держадміністрації №188/А-2017 від 13.03.2017 «Про затвердження натуральних норм забезпечення населення області твердим паливом та скрапленим газом у 2017 році за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам»: звернулися 432 сім'ї, з яких призначено 332 сім'ям, нараховано на суму – 1016,5 тис.грн., профінансовано - 868,5 тис.грн., заборгованість по виплаті готівки – 148,0 тис.грн.

По розрахункам на пільги на теплопостачання, електроенергію, скраплений та природний газ, водопостачання, водовідведення, квартплату, тверде паливо та зв'язок, інші пільги за звітний період 2017 року нараховано на суму 8,2 млн.грн., профінансовано у сумі 8,1 млн.грн. (в т.ч. за минулий рік у сумі 1,4 млн.грн.), заборгованість станом на 01.01.2018 року по розрахункам на пільги складає 1,6 млн.грн.

У 2017 році за рахунок коштів обласного бюджету відповідно до цільової програми соціальної підтримки населення області виплачено:

- адресну допомогу сім'ям загиблих військових, які брали участь в бойових діях у Республіці Афганістан, 8 особам на суму 106,8 тис.грн.;

- адресну допомогу сім'ям загиблих військових, які брали участь в АТО, 2 сім'ям на суму 48,0 тис.грн.;

- щомісячну матеріальну допомогу дітям військовослужбовців, які беруть участь у проведенні АТО, 36 особам на суму 73,2 тис.грн.;

- відшкодування витрат на поховання інвалідів війни і учасників бойових дій перераховано підприємствам по наданню ритуальних послуг 15 особам на суму 70,1 тис.грн.;

- компенсацію на пільгове медичне обслуговування постраждалим від аварії на ЧАЕС на суму 130,1 тис.грн.;

- щоквартальну матеріальну допомога багатодітним сім'ям, які виховують п'ять та більше неповнолітніх дітей, 7 сім'ям на суму 7,0 тис.грн.;

- щоквартальну допомогу сім'ям, які виховують дітей з розумовою відсталістю 4 сім'ям на суму 6,4 тис.грн.;

- довічну стипендію громадянам, які досягли 90 річного віку, 33 особам на суму 146,4 тис.грн.;

- компенсацію на бензин та на транспортне обслуговування виплачена 50 інвалідам на суму 15,9 тис.грн.

За рахунок коштів місцевого бюджету сплачено:

- щомісячну грошову допомогу реабілітованим громадянам на суму 3,0 тис.грн.;

- одноразову грошову допомогу сім'ї загиблого військовослужбовця, який брав участь в АТО, 2 сім'ям на суму 41,1 тис.грн.;

- кошти на поховання непрацюючих працездатних громадян 19 особам на суму 10,2 тис.грн.;

- адресну матеріальну допомогу громадянам міста 888 особам на суму 442,4 тис.грн.;

- компенсацію за пільгове перевезення громадян пільговим автобусом на суму 2957,3 тис.грн.;

- пільги на послуги зв'язку на суму 225,2 тис.грн.

У системі соціального захисту значна увага приділялася обслуговуванню одиноких та самотньо проживаючих пенсіонерів і сімей, які опинилися в кризових ситуаціях, наданню натуральної допомоги у вигляді продуктів харчування, одягу та взуття, медикаментів тощо. З 1 січня 2017 року розпочав свою роботу Центр надання соціальних послуг «Родина», який створено для надання соціальних послуг громадян, які перебувають у складних життєвих обставинах, нездатні до самообслуговування.

У Центрі створені та діють такі структурні підрозділи: геріатричне відділення стаціонарного перебування; відділення

соціального обслуговування вдома; відділення підтриманого тимчасового перебування.

Важливим елементом соціальної інфраструктури міста є його молодіжна та сімейна політика, спрямована на створення сприятливих умов для повноцінного соціального, культурного, морально-психологічного і духовного розвитку сім'ї; організацію оздоровлення дітей соціально незахищених категорій; підтримку діяльності відповідних громадських організацій.

З метою проведення цілеспрямованої роботи з сім'ями, дітьми та молоддю при Подільському міському центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді створене та функціонує спеціалізоване формування «Служба соціальної підтримки сімей». На міському обліку сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах перебуває 128 сімей, де виховується 256 дітей. Протягом року соціальна робота проводилася з 158 сім'ями, в яких виховувалось 310 дітей. Протягом року взято на облік 47 сімей, в яких виховується 91 дитина, знято з обліку 30 сімей 59 дітей.

У 2017 році для утримання та забезпечення діяльності Подільського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з міського бюджету було виділено коштів у сумі 1,6 млн.грн. із загального фонду та 42,2 тис.грн. із спеціального фонду.

У Подільську працює Центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями – заклад денного перебування та амбулаторного відвідування дітей та молоді з функціональними обмеженнями віком від 3 до 35 років, метою діяльності якого є відновлення та підтримка їхнього фізичного та психічного стану, адаптація та інтеграція у суспільство. За 2017 рік спеціалістами послуги надавались 19 дітям, 1 молодій особі з функціональними обмеженнями та 25 батькам дітей з функціональними обмеженнями. На базі ЦСПР створено табір відпочинку «Надія», в якому оздоровлено 16 дітей та 1 молода особа з функціональними обмеженнями.

На утримання центру соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями у 2017 році з міського бюджету по загальному фонду виділено 785,2 тис.грн.



Також в місті працює соціальний гуртожиток – заклад для тимчасового проживання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком від 15 до 18 років, а також молодих осіб з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, віком від 18 до 23 років. Основними завданнями завданнями гуртожитку є забезпечення житлом; захист прав та інтересів осіб, які мешкають в гуртожитку; створення належних умов для соціальної адаптації мешканців гуртожитку; надання соціально-педагогічних, соціально-економічних, соціально-медичних, соціально-побутових, юридичних та інформаційних послуг зазначеним особам; допомога в працевлаштуванні, в отриманні середньо-спеціальної або вищої освіти; сприяння у вирішенні соціальних проблем; формування навичок самостійного життя за межами гуртожитку; організація змістового дозвілля тощо.

Утримання закладу здійснюється за рахунок коштів обласного бюджету. На 2017 рік затверджено кошторис та план асигнувань на суму 723,2 тис.грн.

Система дошкільної освіти станом на кінець 2017 року охоплює 12 дошкільних навчальних закладів, які відвідували 1109 дітей. Рівень охоплення дітей дошкільного віку становить 87%.

У місті функціонує 9 загальноосвітніх навчальних закладів, у яких протягом 2017 навчального року навчалось 4350 учнів.

Також у місті діють 2 заклади позашкільної освіти та 1 інтернатний заклад освіти. Середній показник дітей, які виховуються на 100 місцях, становить – 148 осіб.

Усі дошкільні навчальні заклади працюють 10,5 годин, що відповідає потребам населення, при необхідності функціонували чергові групи з 7.00 год. до 19.00 год.

Протягом року робота педагогічних колективів дошкільних та шкільних навчальних закладів міста була направлена на забезпечення якісної та доступної освіти, виховання здорової та компетентної особистості, що є головними пріоритетами освіти.

На виконання Програми розвитку системи освіти міста «Освіта Подільська на 2015-2018 роки» здійснювався цілий ряд заходів: поновлений банк обдарованих дітей, створено

індивідуальні програми роботи з кожною обдарованою дитиною, проводились інтелектуальні змагання, конкурси, олімпіади, турніри, якими впродовж навчального року охоплено 52% юних інтелектуалів.

З метою пошуку, підтримки та розвитку творчого потенціалу обдарованої учнівської молоді у жовтні-грудні 2017 року проведено шкільні та міські олімпіади, в яких узяли участь 1490 учнів.

Залученню обдарованої, талановитої молоді до наукової, дослідницької та експериментальної роботи сприяє Всеукраїнський конкурс науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук (МАН).

У 2017 н.р. значна увага приділялась питанням удосконалення фінансово-господарської діяльності закладів освіти. Посилено контроль за цільовим та ефективним витрачанням бюджетних коштів на оплату праці і комунальних послуг, на придбання матеріалів і продуктів харчування, за виконанням кошторису в закладах освіти з урахуванням вимог щодо зміцнення фінансової дисципліни в навчально-виховних закладах освіти.

З метою забезпечення готовності закладів освіти міста до початку нового 2017-2018 навчального року, створення належних умов для навчання й виховання дітей та учнівської молоді в дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладах протягом літнього періоду 2017 року проведено якісні ремонтні роботи приміщень, закуплено необхідні інструменти, матеріали, інвентар, оновлено матеріально-технічну базу, облаштовано прилеглі території навчальних закладів.

У дошкільних навчальних закладах поновлено спортивний інвентар та обладнання для занять фізичною культурою, придбано необхідну кількість канцелярських товарів на наступний навчальний рік, групи поповнено іграшками, дидактичним і розвивальним матеріалами. У дитячих садках на ігрові майданчики завезено та замінено пісок у пісочницях. Для забезпечення пожежної безпеки в навчальних закладах міста, відповідно до чинного законодавства буде здійснено технічне обстеження вогнегасників.

Всього в 2017 році на ремонтні роботи та покращення матеріально-технічного стану закладів освіти міста з міського бюджету, обласного бюджету витрачено 5,4 млн.грн. (4,7 млн.грн. – кошти міського бюджету, 622,8 тис.грн. – кошти обласного бюджету).

Бюджет сфери освіти на 2017 рік становив 88,5 млн.грн.

Важливим елементом соціальної інфраструктури міста є й лікарняна сфера. Медична допомога населенню надається 9 стаціонарними відділеннями на 155 ліжок, консультативною поліклінікою, жіночою консультацією та стоматологічним відділенням. В стаціонарних відділеннях проліковано міста 6,8 тис. хворих, проведено 3,7 тис. операцій, прийнято 520 пологів, в консультативній поліклініці прийнято 223 тис.чол.

Протягом 2017 року проведено 12,8 тис. рентгенологічних досліджень, 18,2 тис. флюорографічних обстежень, 36,9 тис. ультразвукових досліджень, ендоскопічно оглянуто 1,6 тис.чол., здійснено 440,9 тис. лабораторних аналізів, надано 101,9 тис. фізіотерапевтичних процедур.

У 2017 році відкрито відділення анестезіології з ліжками інтенсивної терапії.

В 2017 році придбано медичного обладнання на суму 1,1 млн.грн. Проведений капітальний ремонт хірургічного відділення, південної сторони фасаду, зовнішніх тепломереж та ліфта на загальну суму 2,6 млн.грн. за рахунок коштів обласного бюджету.

Наступним елементом соціальної інфраструктури міста є сфера культури. Мережа закладів культури міста залишиться без змін і налічуватиме 3 бібліотеки, 2 клубних закладів, 2 музеї, 1 школу естетичного виховання. Роботу вищезазначених закладів культури координує управління культури Подільської міської ради.

Бібліотеки міста є основним місцем проведення інформаційно-просвітницької роботи. Книжковий фонд централізованої бібліотечної системи налічує понад 30 тис. примірників.

Міський Будинок культури є культурним центром міста. До Будинку культури, як структурний підрозділ входить методичний центр народної творчості, основна функція якого -

розвиток та підтримка народної творчості. Для координації діяльності культурно-освітньої роботи щорічно розробляються основні культурно-мистецькі заходи, які включають в себе концерти, фестивалі, конкурси, урочисті події.

При міському Будинку культури функціонуватимуть 4 народних колективи та 4 студії за видами мистецтва, 27 клубних формувань. Оновлюватиметься банк даних творчо обдарованих людей, який нараховує 200 осіб.

У 2018 р. для розвитку музичних здібностей маленьких подільчан працюватиме дитяча музична школа естетичного виховання. У школі працюватимуть дитячі філармонії, проводитимуться тематичні тижні музики до знаменних дат, музично-літературні композиції, академічні концерти. Особлива увага приділятиметься розвитку декоративно-ужиткового мистецтва, народних промислів. В місті Подільську працює 90 народних майстрів. Буде продовжено практику проведення майстер-класів з народних промислів.

В місті працює клуб «Зустріч» для літніх людей та Клуб вихідного дня, який працює по мікрорайонах міста та має на меті змістовну організацію дозвілля громадян.

З метою виховання патріотизму у дітей та молоді діє Музей бойової слави та Краєзнавчий музей.

Для підвищення привабливості міста в планах є: відкриття музею історії міста; відкриття творчої майстерні на базі музею історії; створення поліфункціональної структури «Бібліотека-музей» та відкриття на базі структури конференц-зали; створення електронної бібліотеки; створення Центру ідей при міського будинку культури. Обладнання інтерактивними засобами.

На утримання закладів культури у 2018 році з міського бюджету планується виділити 11 млн.грн.

Задоволення потреб населення заняттям фізичною культурою і спортом будуть забезпечуватися за рахунок надання якісних фізкультурно-спортивних і оздоровчих послуг різним верствам населення, перш за все дітям, в дитячих дошкільних закладах, загальноосвітніх школах, дитячо-юнацьких спортивних школах та спортивних клубах за місцем проживання.

В місті діє центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», 3 дитячо-юнацьких спортивних школи, 10 клубів за місцем проживання, працюватиме шахово-шашковий клуб, діятиме 1 стадіон на 1,5 тис. місць, 17 спортивних залів та спортивних приміщень, 38 спортивних майданчиків, в т.ч. 2 — з синтетичним покриттям.

З метою залучення більшої кількості населення до занять спортом у 2018 році планується здійснити ряд заходів, а саме: побудувати спортивний майданчик по вул. Короленка; встановити спортивне нестандартне обладнання, тренажери на спортмайданчиках міста; оновлювати спортінвентар для проведення спортивно-масових заходів; проводити більше змагань для всіх верств населення у різних мікрорайонних міста; приймати участь в змаганнях різних рівнів тощо.

Збірні команди міста планують прийняти участь в: змаганнях з волейболу серед дорослих вищого дивізіону України; чемпіонаті України з дзюдо; Міжнародному турнірі з греко-римської боротьби; чемпіонаті Одеської області з легкої атлетики, з міні-футболу; міжобласному турнірі з волейболу, з футболу, з греко-римської боротьби та ін. Планується провести першість міста з футболу серед дорослих та юнаків, турнір з шахів, навчально-тренувальні збори з легкої атлетики та багато інших спортивно-масових заходів.

З обласного бюджету розвитку у 2018 році планується виділити кошти капітальний ремонт стадіону «Локомотив» - 1,5 млн.грн.

В перспективі, за умови виділення коштів з державного/обласного бюджетів буде можливим:

- будівництво спортивно-оздоровчого комплексу (басейну);
- облаштування на стадіоні Локомотив тенісного корту;
- капітальний ремонт Подільського міського центру здоров'я населення “Спорт для всіх”.

Житлово-комунальне господарство – сфера діяльності, яка забезпечує першочергові потреби населення та суттєво впливає на створення необхідних умов для функціонування міста.

Інструментом реалізації плану направлено на покращення стану житлово-комунального господарства,

території міста в цілому залишається виконання програм: «Програма благоустрою, упорядкування та санітарного оздоровлення м. Подільська на 2018 рік», «Питна вода м. Котовська Одеської області на 2010-2013 рр. та на період до 2020 р.», «Програма заміни та модернізації ліфтів м. Подільську на 2016-2020 рр.», «Програма фінансової підтримки комунальних підприємств м. Подільська на 2017-2018 рр.) та інші. Подільськ – місто із сформованою структурою міської забудови, промисловими та рекреаційними територіями. Житловий фонд міської ради складає 272,5 тис. кв м., що дорівнює 6,7 кв.м. на одного мешканця, що нижче середнього по Україні на 67,8% (20,8 кв.м.). Обсяг введеного в експлуатацію житла за останні три роки наведений на рис 9.

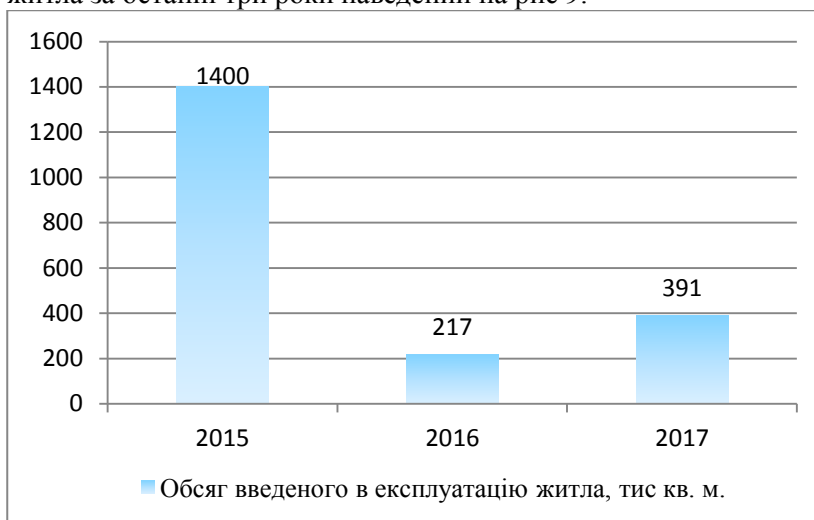


Рис. 9. Динаміка обсягів введення в експлуатацію житла в м. Подільську, 2015-2017 рр.

У місті діють 19 котелень (в т.ч. 13 топочних), загальною потужністю 53,665 Гкал/год.; довжина теплових мереж становить 62,48 км., обслуговуються 5541 абонентів, у т.ч. серед населення – 5466.

Подача води здійснюється КВЕП «Подільськводоканал», на балансі якого знаходяться 8 артезіанських свердловин; 4 водопровідних насосних станцій (ВНС); 11 каналізаційних насосних станцій (КНС); 2 комплекси каналізаційних очисних

споруд (КОС) та 4 міських фонтана в місцях масового відпочинку. Водоканал обслуговує 9789 абонентів, з них населення - 9421. В

У 2017 році відбулось поліпшення якості питної води, для чого було проведено цілий ряд заходів: монтаж системи знезараження питної води з використанням гіпохлориту натрію на ВНС «Північна»; капітальний ремонт будівлі насосної станції та приміщення хлораторної на ВНС «Північна», будівництво 2-х ліній для хлоропроводу; заміна глибинного насосного обладнання; заміна аварійних ділянок водопроводу тощо. Витрати по капітальним інвестиціям в 2017 р. склали 414 тис. грн.

Працівниками цеху зеленого господарства щоденно прибиралася територія парків, скверів, здійснювався догляд за клумбами та квітниками, газонами, вивіз сміття. Цехом озеленення в 2017 році виконано: ремонт та фарбування лавок в парках та скверах, ремонт ваз для квітів; вапняне білування 622 дерев, 74 ваз та бордюрів; здійснено формове підрізання крон дерев та вибіркоче підрізання гілок, кущів; проведено висадку на клумби міста 69,9 тис.одиниць насіння та 27,5 тис.одиниць розсади однорічних та багаторічних квітів, 1535 кущів троянд, 13,1 тис.одиниць цибулин багаторічних квітів; щоденно проводиться прибирання території парків та скверів; догляд та обробка квітників вивезення сміття, опалого листя, перекопування ґрунту, прибирання сухих стеблів рослин, підгортання кущів та дерев, розчищення тротуарів від снігу та посипання підсипним матеріалом.

Всього на утримання та розвиток житлово-комунального господарства міста з міського бюджету було виділено 31,7 млн.грн.

Інструментом реалізації плану направлено на покращення стану житлово-комунального господарства, території міста в цілому є програми: «Програма благоустрою, упорядкування та санітарного оздоровлення м. Подільська на 2018 рік», «Питна вода м. Котовська Одеської області на 2010-2013 рр. та на період до 2020 р.», «Програма заміни та модернізації ліфтів м. Подільську на 2016-2020 рр.», «Програма фінансової підтримки комунальних підприємств м. Подільська на 2017-2018 рр.» та інші.

Охорона довкілля є одним з основних пріоритетів соціально-економічного розвитку міста. Подільськ є одночасно є містом з досить розвинутою промисловою інфраструктурою та великим транспортно-промисловим центром, що впливає на екологічний стан міста.

Для міста характерне значне розмаїття природних і соціально-економічних умов, вигідне економіко-географічне розташування, багаті рекреаційні ресурси, розвинені галузі соціальної сфери у поєднанні з наявною курортною інфраструктурою та потенційно перспективною індустрією туризму.

Водночас економічне зростання в місті супроводжується також зростанням забруднення навколишнього середовища. Екологічні проблеми, що потребують вирішення, пов'язані з:

- проблемою утилізації твердих відходів, яких щорічно утворюється біля 10 тис. тон;
- забрудненням атмосферного повітря шкідливими речовинами;
- недостатньою кількістю та площею об'єктів природно-заповідного фонду;
- застарілістю технологій виробництва та обладнання;
- невідповідністю обладнання полігону ТПВ сучасним вимогам до його експлуатації;
- несприятливою структурою промислового виробництва з високою концентрацією екологічно небезпечних виробництв;
- відсутністю заводу по переробці та утилізації побутових відходів;
- високою енергоємністю та зношеністю обладнання очисних споруд;
- незацікавленістю населення питаннями екологічної безпеки міста.

Характерними рисами погіршення екологічного стану є хімічне та фізичне забруднення повітряного басейну, поверхневих і підземних вод, руйнування та забруднення землі.

Основні проблемні питання в Подільську пов'язані з каналізаційним господарством міста, що пов'язано з викидом стічних вод в очисні споруди біля 500 тис. м<sup>3</sup> щорічно.

Основним джерелом питної води Подільська є річки Ягорлик і Тилігул, що є водоймами міжріччя Дністра і



Південного Бугу. Води річок переважно гідрокарбонатно-сульфатні, натрієво-кальцієво-магнієві та магнієво-натрієво-кальцієві. Більша половина компонентів не перевищує гранично допустиму концентрацію. Якість води, в порівнянні з попереднім роком дещо погіршилася. На вирішення проблем пов'язаних з забрудненням територій та підземних водоносних горизонтів необхідно проведення робіт по реконструкції очисних споруд «Південні» та напірного колектору у дві нитки від ГКНС до очисних споруд.

Подільськ – місто, що виділяється у господарському комплексі регіону своїми транспортно-розподільчими функціями та наявністю великих промислових підприємств, які у процесі діяльності впливають на стан атмосферного повітря.

В середньому одне підприємство міста здійснює 106,0 т. викидів на рік, що займає друге значення серед господарюючих суб'єктів регіону (рис. 10).

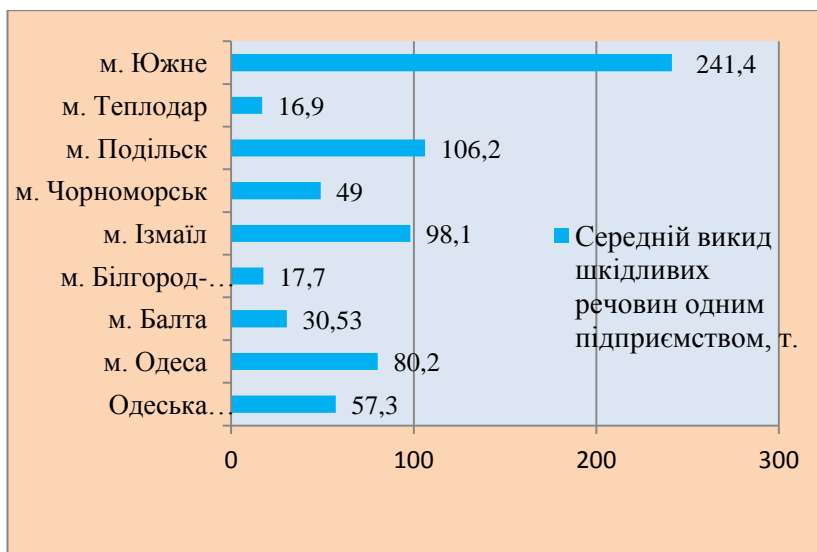


Рис. 10. Середній викид шкідливих речовин до атмосфери одним підприємством протягом року по Одеській області.

Динаміка забруднюючих повітря викидів є скоріше негативною, ніж позитивною. За останні три роки обсяги

викидів збільшувались в середньому на 13,7% щорічно. Тим не менш, варто відмітити, що в межах системи моніторингу радіаційного забруднення не виявлено. Департаментом екології та природних ресурсів Одеської обласної держадміністрації ведеться постійна робота з підприємствами регіону щодо виконання вимог Монреальського протоколу по речовинам, що руйнують озоновий шар та «Програми припинення виробництва та використання озоноруйнівних речовин на 2004-2030 роки».

Основними джерелами забруднення ґрунту в м. Подільську є викиди промислових підприємств, пересувних джерел забруднення, накопичення на території міста в промислових зонах неутилізованих відходів, незадовільно функціонуючих систем санітарної очистки. Певний вплив на рівень забруднення ґрунту має невпорядковане розміщення токсичних промислових відходів, які утворюються внаслідок діяльності промислових підприємств міста. Автотранспорт виступає головним джерелом надходження до ґрунту вуглеводнів різних класів та свинцю, які займають основне місце у валових викидах.

Проблема утилізації відходів – одна з основних у м. Подольську. Сьогодні система поводження з твердими побутовими відходами в місті здійснюється шляхом збирання відходів у населення на спеціально обладнаних майданчиках в контейнери. При цьому сортування сміття за типами не застосовується. Така схема організації робіт не забезпечує виділення в повному обсязі ресурсоцінних компонентів та не дозволяє зменшити обсяг відходів, що вивозяться на звалище, що збільшує логістичні витрати. Крім того, вона призводить до виникнення ризику погіршення санітарно-епідеміологічного стану території міста, внаслідок чого існує загроза погіршення здоров'я мешканців міста. Актуальним залишається й приведення міського полігону ТПВ у відповідність до «Правил експлуатації полігонів побутових відходів», затверджених наказом Міністерства з питань ЖКГ України № 435 від 01.12.2010 року. У 2017 р. розмір надходжень до бюджету міста склав 354,7 млн. грн., що на 27,3% більше ніж у попередньому році (рис. 11).

Проблемою також є недосконалість системи навчання, яка не забезпечує підготовку та перепідготовку та підвищення

кваліфікації кадрів в сфері поводження з побутовими відходами. Зокрема це стосується таких питань як збирання побутових відходів, у тому числі роздільне, їх перевантаження, переробка, утилізація, захоронення тощо.

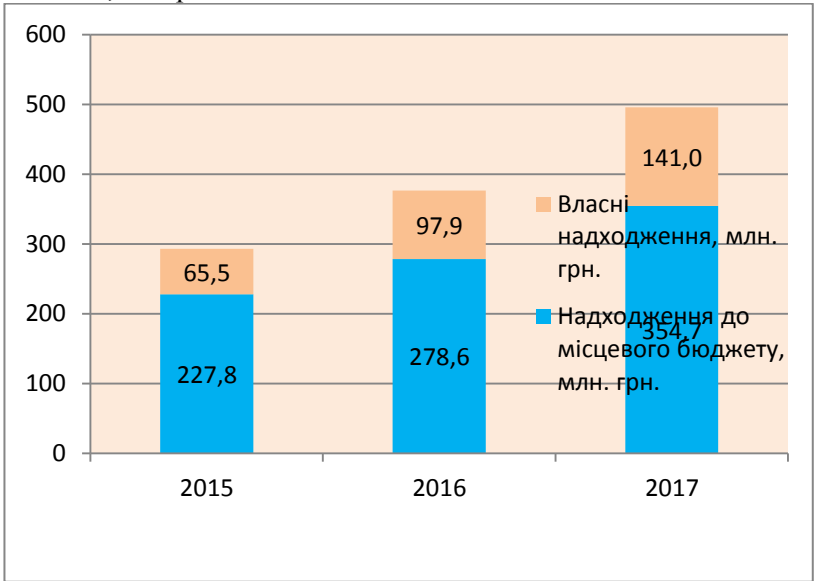


Рис. 1. Надходження до бюджету м. Подільська, 2015-2017 рр.

Бюджетна політика м. Подільська спрямована, насамперед, на забезпечення стабілізації та детінізації економіки, відновлення зростання фінансових ресурсів міста, розвиток підприємницької діяльності, поліпшення інвестиційного клімату, збільшення розміру заробітної плати, своєчасної виплати та погашення заборгованості із заробітної плати та легалізації доходів, забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, допомогу незахищеним верствам населення, будівельні та реставраційні роботи, забезпечення навчальних закладів тощо.

Майже вся сума надходжень бюджету (321,1 млн. грн. або 98,8% надходжень) була спрямована на виплати соціальної направленості, що допомогло своєчасно фінансувати заробітні плати робітникам державної сфери. Ці кошти були розподілені наступним чином:

- заробітна плата з нарахуваннями – 95,5 млн.грн., або – 29,8%;
- соціальний захист населення – 122,1 млн.грн., або – 38%;
- охорона здоров'я – 43,8 млн.грн., або 13,6%;
- харчування та медикаменти – 4,7 млн.грн., або – 1,4%;
- енергоносії – 15,7 млн.грн., або – 4,9%;
- поточне утримання міста – 19,2 млн.грн., або – 6%;
- поточний ремонт доріг – 6,2 млн.грн., або – 1,9%;
- господарчі потреби бюджетних установ – 14,2 млн.грн., або – 4,4%.

Одним із основних джерел надходжень коштів до бюджету є податки: в місті зареєстровано 3864 платника податків, 172 з яких є юридичними особами. Ще одним видом надходжень була оренда плата за землю, яку сплачували 514 осіб, у тому числі 58 юридичних. Відмітимо, що станом на 01.01.18 р. існує недоїмка по платі за землю в розмірі 1,4 млн. грн., яка більшою частиною є недоїмкою з орендної плати.

З огляду на затримку подібних виплат в місті працювала комісія з питань забезпечення своєчасності і повноти сплати земельного податку, орендної плати, плати за резервування (використання) земельної ділянки. Протягом 2017 р. було проведено 23 засідання за участю представників ОДПІ, відділу поліції, відділу земельних ресурсів, управління архітектури, містобудування та земельних відносин та членів постійних комісій, депутатів міської ради, за результатами роботи якої було укладено 39 договорів оренди та 174 договори на резервування земельної ділянки.

З бюджетних коштів міста фінансувалось 29 Програм, 18 з яких будуть продовжені в період 2018-2022 рр. План з фінансування міських програм станом на 01.01.18 виконаний на 99,5%.

**Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень.** Аналіз основних показників соціально-економічного розвитку міста Подільську дозволив зробити наступні основні висновки. Подільськ – місто обласного підпорядкування і центр адміністративного району, крупний залізничний вузол на півдні України. Робота господарського комплексу міста супроводжувалася певними об'єктивними

складнощами, властивими для загального стану національної економіки, які програмують українську політику та економіку, негативно впливають на соціальну складову життя українців. Методом експертних оцінок базовими пріоритетами соціально-економічного розвитку міста визначено: економічний розвиток громади; розвиток інфраструктури громади; створення свідомої та активної громади з високою якістю життя.

### *Література*

1. Єрохін С. А. Основні засади формування стратегій соціально-економічного розвитку України / С. А. Єрохін // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 12. – С. 18.

2. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія / Я. А. Жаліло. – К.: НІСД, 2009. – 336 с.

3. Сментина Н. В. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні: теорія, методологія, практика: монографія / Н. В. Сментина. – Одеса: Атлант, 2015. – 365 с.

4. Стратегія економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року. - О.: ТЕС, 2013. - 79 с.

5. Статистичний щорічник міста Чорноморськ за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

6. Офіційний сайт статистики торгівлі для розвитку міжнародного бізнесу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.trademap.org/>

7. Про місто // Офіційний Веб-портал м. Подільськ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://websystem.kotovsk-city.gov.ua>.

8. Інвестиційний паспорт міста // Офіційний Веб-портал м. Подільську Одеської області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.kotovsk-city.gov.ua](http://www.kotovsk-city.gov.ua)

1. Yerokhin S. A. Osnovni zasady formuvannya stratehiy sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrayiny / S. A. Yerokhin // Aktual'ni problemy ekonomiky. – 2004. – # 12. – S. 18.

2. Zhalilo Ya. A. Teoriya ta praktyka formuvannya efektyvnoyi ekonomichnoyi stratehiyi derzhavy : monohrafiya / Ya. A. Zhalilo. – K. : NISD, 2009. – 336 s.

3. Smentyna N. V. Stratehichne planuvannya sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku na mezorivni: teoriya, metodolohiya, praktyka : monohrafiya / N. V. Smentyna. – Odesa : Atlant, 2015. – 365 s.

4. Stratehiya ekonomichnoho ta sotsial'noho rozvytku mista Odesy do 2022 roku. - O. : TES, 2013. - 79 s.

5. Statystychnyy shchorichnyk mista Chornomors'k za 2016 rik [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

6. Ofitsiyyny sayt statystyky torhivli dlya rozvytku mizhnarodnoho biznesu. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.trademap.org/>

7. Pro misto // Ofitsiyyny Veb-portal m. Podil's'k [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://websystem.kotovsk-city.gov.ua>.

8. Investytsiyyny pasport mista // Ofitsiyyny Veb-portal m. Podil's'ku Odes'koyi oblasti. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: [www.kotovsk-city.gov.ua](http://www.kotovsk-city.gov.ua)

16.05.2018

УДК 332.12

JEL Classification: R110

*Карпов Володимир, Коновальчук Аліна*

## **ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЧОРНОМОРСЬКУ У 2010-2017 РР.**

У статті проведено аналіз динаміки основних тенденцій розвитку економіки міста Чорноморська в 2010-2017 роках, виявлено основні тенденції, що спостерігаються в основних секторах економіки і діяльності підприємств міста. Визначено місце Чорноморську в структурі економіки Одеської області і